

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

PÁTÁ SEKCE

VĚC RECHTOVÁ proti ČESKÉ REPUBLICĚ

(stížnost č. 27088/05)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

26. června 2008

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Pořízený překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.

Ve věci Rechtová proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (pátá sekce), zasedající v senátu ve složení:

Peer Lorenzen, *předseda*,

Rait Maruste,

Karel Jungwiert,

Renate Jaeger,

Mark Villiger,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Zdravka Kalaydjieva, *soudci*,

a Claudia Westerdiek, *tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 3. června 2008,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat výše uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 27088/05) směřující proti České republice, kterou dne 18. července 2005 podala k Soudu občanka České republiky paní Růžena Rechtová („stěžovatelka“) na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Stěžovatelku zastupuje paní P. Nechanická, advokátka zapsaná v seznamu advokátů České advokátní komory. Českou vládu („vláda“) zastupuje její zmocněnec, pan V. A. Schorm.

3. Dne 12. března 2007 se Soud rozhodl informovat o stížnosti vládu. S odvoláním na ustanovení článku 29 odst. 3 Úmluvy Soud rozhodl, že přijatelnost a odůvodněnost stížnosti budou projednány současně.

SKUTKOVÝ STAV

I. OKOLNOSTI PŘÍPADU

4. Stěžovatelka se narodila v roce 1945, bydliště má v Mukařově.

5. V květnu roku 1992 se stěžovatelka v jedné pražské nemocnici podrobila chirurgickému zákroku, který na ní zanechal nepříznivé následky.

6. Dne 9. února 1998 podala k Obvodnímu soudu pro Prahu 6 žalobu na náhradu škody. V průběhu celého následujícího řízení byla zastoupena advokátkou.

7. Dle vyjádření stěžovatelky soud dne 30. července 2000 rozhodl zadat Lékařské fakultě v Plzni vypracování znaleckých posudků z oborů otorhinolaryngologie (ORL), chirurgie, onkologie, neurologie a interního lékařství. Vypracován byl pouze posudek z oboru ORL, a to dne 9. listopadu 2000. Zpracovatel tohoto posudku v březnu roku 2001 zemřel, aniž měla stěžovatelka možnost mu položit své dotazy. Navrhla tedy soudu, aby dal zpracovat revizní posudek znalci z oboru chirurgie. Soud dne 12. listopadu 2001 zadal Lékařské fakultě v Olomouci vypracování znaleckých posudků ve výše uvedených oborech. Ukázalo se však, že stěžovatelčina zdravotnická dokumentace se po smrti zpracovatele prvního posudku ztratila. Lékařská fakulta nato prohlásila, že není s to nové posudky vypracovat.

8. Rozsudkem ze dne 23. prosince 2002 soud žalobu stěžovatelky zamítl. Podle soudu ze znaleckého posudku ze dne 9. listopadu 2000 vypracovaného na základě úplné zdravotnické dokumentace stěžovatelky a dále z posouzení sporného zákroku znalcem v listopadu 1998 a z dílčího stanoviska dalšího znalce vyplynulo, že operace, již se stěžovatelka podrobila, byla provedena *lege artis* a že potíže, jimiž následně trpěla, byly pouze obvyklými pooperačními následky. Soud odmítl další důkazní návrhy předložené stěžovatelkou, včetně výsledku dvou lékařů, kteří operaci prováděli, a to z toho důvodu, že stanovisko znalce nelze nahradit popisem průběhu operace. Tyto důkazy by ani nebyly dostačující k vypracování revizního posudku, pro nějž chyběla potřebná zdravotnická dokumentace. Za těchto okolností soud vyslovil závěr, že stěžovatelce, již příslušelo prokázat pravdivost svých tvrzení, se nepodařilo dokázat, že by protistrana porušila zákonem uloženou povinnost.

9. Stěžovatelka podala odvolání, ve kterém soudu vytkla, že neučinil řádné skutkové zjištění a neprovedl důkazy, které navrhovala a na jejichž základě by bylo možné zpracovat revizní posudek.

10. Městský soud v Praze dne 16. července 2003 napadený rozsudek potvrdil. Po doplnění dokazování o výslech obou lékařů navrhovaný stěžovatelkou dospěl k názoru, že její námitky nejsou odůvodněné a že skutkový stav zjištěný obvodním soudem je dostačující. Přestože byly důkazní návrhy stěžovatelky v odvolacím řízení připuštěny, nepodařilo se jí dokázat pravdivost svých tvrzení a zákonné podmínky pro určení odpovědnosti žalované strany za způsobenou škodu tedy nebyly splněny. Městský soud též zdůraznil, že si soud prvního stupně opakovaně vyžádal chirurgickou a neurologickou dokumentaci žalobkyně, která ovšem z důvodu ztráty nebyla k dispozici.

11. Dne 3. listopadu 2003 podala stěžovatelka dovolání, v němž tvrdila, že rozhodnutí městského soudu má po právní stránce zásadní význam, protože soud neučinil řádné skutkové zjištění a nesprávně posoudil otázku důkazního břemene.

12. Nejvyšší soud dne 14. října 2004 rozhodl o nepřipustnosti dovolání s tím, že otázky, které mu stěžovatelka předložila, se týkají spíše skutkových okolností, a tudíž nemohou být důvodem pro vyslovení závěru, že napadené rozhodnutí je po právní stránce zásadního významu. Toto rozhodnutí bylo stěžovatelce doručeno dne 22. listopadu 2004.

13. Stěžovatelka všechna tři shora uvedená rozhodnutí napadla ústavní stížností, v níž uvedla, že obecné soudy porušily její právo na soudní ochranu.

14. Ústavní soud dne 17. února 2005 její ústavní stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost ve vztahu k rozhodnutí Nejvyššího soudu a pro opožděnost ve vztahu k rozhodnutím soudů nižších stupňů. K opožděnosti ústavní stížnosti Ústavní soud uvedl, že dovolání podané stěžovatelkou nebylo možné považovat za procesní prostředek, který zákon poskytuje k ochraně práva (ve smyslu § 72 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., ve znění účinném před 1. dubnem 2004 a doplněném sdělením č. 32/2003 Sb.), z čehož dovodil, že šedesátidenní lhůta k podání ústavní stížnosti nemohla počít běžet od doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu.

II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO A PRAXE

15. Příslušná vnitrostátní zákonná ustanovení a judikatura jsou z podstatné části popsány v rozsudcích *Zvolský a Zvolská proti České republice* (č. 46129/99, § 18-36, ESLP 2002-IX) a *Vodárenská akciová společnost, a. s. proti České republice* (č. 73577/01, 24. únor 2004, § 21).

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY Z HLEDISKA PRÁVA NA PŘÍSTUP K SOUDU

16. Stěžovatelka tvrdí, že Ústavní soud porušil její právo na přístup k soudu, když její ústavní stížnost neprojednal po meritorní stránce. V tomto ohledu se odvolává na článek 6 odst. 1 Úmluvy, který zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla (...) projednána (...) soudem (...), který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...)“

A. K přijatelnosti

17. Vláda vznáší námitku neslučitelnosti *ratione materiae*, přičemž tvrdí, že řízení o ústavní stížnosti je svou povahou řízením o „právním prostředku nápravy“ ve smyslu článku 13 Úmluvy, a musí být proto posuzováno z hlediska tohoto ustanovení. Vláda v tomto ohledu odkazuje na své argumenty a na argumenty slovenské vlády ve věci *Soffer proti České republice* (č. 31419/04, § 19-23, 25-28, 8. listopad 2007).

18. Stěžovatelka s tímto tvrzením nesouhlasí s tím, že v projednávané věci nejde o neexistenci účinného vnitrostátního právního prostředku nápravy.

19. Soud připomíná, že v rozsudku *Soffer* (viz výše, § 37) potvrdil, že článek 6 je aplikovatelný na řízení před českým Ústavním soudem, pokud rozhodnutí tohoto soudu může mít vliv na to, jak dopadne řízení před obecnými soudy. V posuzovaném případě se námitky uplatněné stěžovatelkou v její ústavní stížnosti týkaly mimo jiné rozhodnutí o jejich majetkových zájmech, a tím pádem byly předmětem sporu o občanská práva a závazky. Na základě článku 6 Úmluvy tedy stěžovatelka v zásadě měla mít účinné právo na přístup k Ústavnímu soudu.

20. Soud se tedy podobně jako ve věci *Soffer* (viz výše) domnívá, že v daném případě je nutno námitku vlády ohledně neslučitelnosti *ratione materiae* zamítnout. Soud závěrem konstatuje, že tato námitka není zjevně neopodstatněná ve smyslu článku 35 odst. 3 Úmluvy. Soud dále nezjistil žádný důvod, pro který by měla být prohlášena za nepřijatelnou, a prohlašuje ji tedy za přijatelnou.

B. K odůvodněnosti

21. Vláda ponechává posouzení odůvodněnosti na uvážení Soudu.

22. Stěžovatelka upozorňuje na to, že přijetím zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, stát zavedl možnost napadnout rozhodnutí obecných soudů ústavní stížností. Rozhodnutí vydané Ústavním soudem v této věci však bylo v rozporu jak s tímto zákonem, ve znění účinném ke dni vynesení tohoto rozhodnutí, tak s obsahem sdělení téhož soudu č. 32/2003 Sb. zveřejněného dne 3. února 2003.

23. Soud podotýká, že stěžovatelka se nachází v podobné situaci jako stěžovatelé ve výše uvedené věci *Zvolský a Zvolská*, kde dospěl k závěru, že k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy došlo. V posledně zmiňované věci Soud uvedl, že přípustnost dovolání zcela závisela na názoru Nejvyššího soudu o otázce, zda napadené rozhodnutí mělo „po právní stránce zásadní význam“. Za těchto okolností ani stěžovatelé, ani jejich právní zástupce nemohli odhadnout šance na vyslovení přípustnosti svého opravného prostředku Nejvyšším soudem. Stěžovatelé považovali dovolání za poslední prostředek ve smyslu § 72 odst. 2 zákona o Ústavním soudu a v dobré víře se domnívali, že šedesátidenní lhůta pro podání ústavní stížnosti počíná běžet od doručení rozhodnutí dovolacího soudu (*tamtéž*, § 49).

Soud rovněž poznamenal, že § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu nerozlišuje mezi řádnými a mimořádnými opravnými prostředky, a navrhovatelé jsou tedy povinni vyčerpat oba druhy prostředků s výjimkou obnovy řízení, která je výslovně vyloučena. Pokud tedy byli stěžovatelé povinni podat dovolání, aby jejich ústavní stížnost nebyla prohlášena za nepřipustnou, Soud se domnívá, že lhůta pro podání ústavní stížnosti měla začít běžet až od rozhodnutí Nejvyššího soudu anebo měla být alespoň pozastavena od okamžiku podání dovolání (*tamtéž*, § 52).

Soud tedy dospěl k závěru, že jak nemožnost předvídat přípustnost dovolání, tak požadavek na vyčerpání „všech procesních prostředků“ upravený zákonem o Ústavním soudu znamenají porušení samotné podstaty práva na právní prostředek nápravy, jelikož na stěžovatele kladou nepřiměřené břemeno narušující spravedlivou rovnováhu mezi legitimní snahou zajistit dodržování formálních podmínek pro podání ústavní stížnosti a právem na přístup k Ústavnímu soudu (*tamtéž*, § 54).

24. V daném případě Soud nevidí žádný důvod, proč by se měl odchýlovat od shora uvedených závěrů, a to tím spíše, že Ústavní soud postupoval dle zákona č. 182/1993 Sb. doplněného sdělením č. 32/2003 Sb. (viz výše rozsudek *Vodárenská akciová společnost, a. s.*, § 21), které ohlašovalo změnu praxe v návaznosti na rozsudky *Běleš a ostatní proti České republice* (č. 47273/99, ESLP 2002-IX) a *Zvolský a Zvolská* (viz výše). V tomto sdělení se uvádí, že v případě podání mimořádného opravného prostředku (jakým je i dovolání) počne šedesátidenní lhůta k podání ústavní stížnosti běžet dnem doručení rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku bez ohledu na způsob rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku, přičemž lhůta bude považována za zachovanou i ve vztahu k předchozímu pravomocnému rozhodnutí. Ústavní soud přitom nijak neobjasnil, proč tyto zásady v posuzovaném případě neaplikoval.

25. Na základě toho Soud dospěl k závěru, že zvláště přísným výkladem předmětného procesního pravidla, tak jak jej provedl Ústavní soud, bylo stěžovatelce odňato právo na přístup k soudu.

K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy v tomto ohledu došlo.

II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY Z HLEDISKA SPRÁVEDLIVOSTI ŘÍZENÍ

26. Stěžovatelka s odvoláním na článek 6 odst. 1 Úmluvy poukazuje též na nespravedlivost řízení vedeného před obvodním a městským soudem.

27. Soud rovnou připomíná, že jeho úlohou není svým vlastním hodnocením skutkových okolností a důkazů nahrazovat jejich hodnocení ze strany vnitrostátních soudů, nýbrž ověřovat, zda důkazní prostředky byly předloženy způsobem zaručujícím spravedlivý proces. Výklad a uplatňování vnitrostátního práva náleží v první řadě vnitrostátním orgánům, zejména soudům. Navíc právo na spravedlivý proces zaručené článkem 6 odst. 1 sice zahrnuje mimo jiné právo účastníků řízení předkládat vyjádření, která považují ve své věci za relevantní, nezaručuje však účastníkům pro ně příznivý výsledek řízení (*Blücher proti České republice*, č. 58580/00, § 52, 11. leden 2005). Článek 6 odst. 1 kromě toho neupravuje přípustnost důkazů, důkazní hodnotu či důkazní břemeno, neboť tyto otázky náležejí především do oblasti vnitrostátního práva (*Tiemann proti Francii a Německu* (rozh.), č. 47457/99 a 47458/99, ESLP 2000-IV).

28. K posuzované věci je třeba uvést, že soudy připustily důkazní návrhy stěžovatelky, aby jí tím umožnily vypořádat se s důkazním břemenem; soud prvního stupně tak po smrti zpracovatele prvního znaleckého posudku zadal vypracování posudku nového a

odvolací soud vyslechl dva lékaře navržené stěžovatelkou. Pravdou je, že vypracování revizního posudku se ukázalo nemožné kvůli ztrátě zdravotnické dokumentace stěžovatelky, což jí ovšem nelze klást za vinu. Za této situace objektivního nedostatku důkazů však soudy mohly vycházet pouze z podkladů, které měly k dispozici a jejichž obsah stěžovatelka nevyvrátila, přestože odvolací soud připustil její návrh na doplnění dokazování. Předmětná rozhodnutí tedy byla vydána na základě kontradiktorního řízení, během nějž stěžovatelka, zastoupená advokátkou, mohla předkládat vyjádření a důvody, jež považovala za nezbytné, jakož i argumenty na podporu svých tvrzení.

29. S ohledem na předcházející se Soud domnívá, že řízení bylo celkově spravedlivé ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Z toho plyne, že tuto námitku je nutno zamítnout pro zjevnou neopodstatněnost na základě článku 35 odst. 3 a 4 Úmluvy.

III. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

30. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Újma

31. Stěžovatelka požaduje náhradu materiální škody ve výši 848 850 Kč, tj. přibližně 34 000 €, která má odpovídat nákladům na její léčení, ušlému zisku a ztížení společenského uplatnění. Dále požaduje náhradu morální újmy ve výši 400 000 Kč (16 045 €), která jí měla vzniknout v důsledku bezúspěšného uplatňování jejích nároků.

32. Vláda namítá, že mezi údajnou materiální škodou, která měla stěžovatelce vzniknout, a tvrzeným porušením článku 6 Úmluvy není žádná příčinná souvislost. Pokud jde o případnou morální újmu, závěr o porušení Úmluvy by podle vlády představoval dostatečné a vhodné zadostiučinění.

33. Soud poznamenává, že základem pro poskytnutí spravedlivého zadostiučinění je v projednávané věci skutečnost, že stěžovatelka nemohla využít svého práva na přístup k soudu, které je součástí práva na spravedlivý proces ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy. Soud neshledal žádnou příčinnou souvislost mezi materiální škodou a morální újmou, které měly stěžovatelce vzniknout, a konstatovaným porušením článku 6. Rovněž nemůže odhadovat, jak by řízení dopadlo, kdyby Ústavní soud prohlásil ústavní stížnost podanou stěžovatelkou za přípustnou a projednal ji.

Z tohoto titulu proto nelze přiznat náhradu a Soud se domnívá, že závěr o porušení Úmluvy postačuje k odčinění případné morální újmy stěžovatelky (viz, *mutatis mutandis*, *Běleš a ostatní*, viz výše, § 76 a 77; *Šroub proti České republice*, č. 5424/03, § 29, 17. leden 2006).

B. Náklady řízení

34. Na základě předložených faktur stěžovatelka dále požaduje částku 62 185 Kč (2 495 €) jako náhradu nákladů řízení před Ústavním soudem a před tímto Soudem, jakož i nákladů na porízení překladů.

35. Vláda má za to, že stěžovatelce lze přiznat pouze náklady vynaložené před Soudem, a to do výše 30 000 Kč.

36. Soud připomíná, že náhradu nákladů řízení lze přiznat pouze za předpokladu, že se tyto náklady vztahují ke konstatovanému porušení (*Beyeler proti Itálii* (spravedlivé

zadostiučinění) [velký senát], č. 33202/96, § 27, 28. květen 2002), tj. v daném případě k porušení článku 6 Úmluvy vyplývajícimu výhradně z postupu Ústavního soudu.

37. Pokud jde o náklady vynaložené před Ústavním soudem, Soud se ztotožňuje s názorem vlády, podle níž tyto náklady nebyly vynaloženy s cílem zabránit porušení Úmluvy nebo toto porušení napravit. Tento požadavek se proto zamítá.

S ohledem na dostupné informace a na skutečnost, že stěžovatelka byla od počátku řízení před Soudem zastoupena advokátkou, přiznává Soud stěžovatelce z titulu náhrady nákladů řízení částku ve výši 1 200 €.

C. Úroky z prodlení

38. Soud považuje za vhodné, aby byly úroky z prodlení založeny na úrokové sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky, zvýšené o tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost za přijatelnou, pokud jde o námitku týkající se práva na přístup k soudu, a ve zbývajících částech za nepřijatelnou;
2. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy;
3. *rozhoduje*, že závěr o porušení Úmluvy sám o sobě poskytuje dostatečné spravedlivé zadostiučinění za morální újmu, která stěžovatelce vznikla;
4. *rozhoduje*,
 - a) že žalovaný stát má stěžovatelce zaplatit ve lhůtě tři měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle článku 44 odst. 2 Úmluvy, částku 1 200 € (tisíc dvě stě eur) jako náhradu nákladů řízení, která se převede na české koruny podle kursu platného ke dni zaplacení, a případnou částku daně, kterou by stěžovatelka byla povinna zaplatit;
 - b) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení bude stanovená částka navyšována o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body;
5. *zamítá* v ostatním návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a sděleno písemně dne 26. června 2008 v souladu s článkem 77 odst. 2 a 3 jednacího řádu Soudu.

Claudia Westerdiek
tajemnice

Peer Lorenzen
předseda